

**แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย
อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**
**Guidelines for Improving the Quality of Life of People in Khao Noi
Subdistrict Municipality, PranBuri District, PrachuapKhiri Khan Province**
สมฤดี ไชยนต์
Somrudee Chaiyon
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ เทศบาลตำบลเขาน้อย
General Administration Officer, Khao Noi Sub-district Municipality
E-mail: Somrudee.cha@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2. เพื่อระบุปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพข้อมูลที่ได้รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน ได้แก่ บุคลากรระดับผู้บริหาร บุคลากรระดับปฏิบัติการ และประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเขาน้อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประชาชนมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี 2) ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อยอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังประสบปัญหาคุณภาพชีวิตในหลายด้าน 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพและด้านสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน โดยเฉพาะการจัดการขยะ และการส่งเสริมกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ควรมุ่งเน้นความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งเน้นความมั่นคงทางรายได้และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานควบคู่ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา คุณภาพชีวิต การพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลเขาน้อย

Abstract

This research aimed at the following objectives: 1. to survey the quality of life of people in Khao Noi Subdistrict Municipality, Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province; 2. to identify quality of life problems affecting residents in Khao Noi Subdistrict Municipality, Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province; and 3. to propose development guidelines for improving the quality of life of residents in Khao Noi Subdistrict Municipality, Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province. This study employed a qualitative research design.

Data were collected through in-depth interviews, participant and non-participant observations. The sample consisted of 12 key informants, executive level personnel, operational level personnel and people in the area under the responsibility of Khao Noi Subdistrict Municipality. Data analysis was conducted using content analysis methodology. The research findings revealed that: 1) residents in Khao Noi Subdistrict Municipality demonstrated good levels of satisfaction with their quality of life; 2) Problems with the quality of life of people in Khao Noi Subdistrict Municipality, Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, still face problems with the quality of life in many aspects. 3) Guidelines for improving the quality of life of residents in Khao Noi Subdistrict Municipality, Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province include: (1) Health and Environment, by providing exercise facilities and implementing efficient waste management; and (2) Economy and Society, by focusing on income security and infrastructure development, while simultaneously cultivating environmental awareness among the citizens.

Keywords: Development guidelines, Quality of life, Local Development, KhaoNoiSubdistrict Municipality

บทนำ

คุณภาพชีวิตถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงความสำเร็จก้าวหน้าและความมั่นคงของสังคม ทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ ทว่าประเทศไทยยังเผชิญความท้าทายจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหามลพิษ และความเหลื่อมล้ำทางสังคม แม้จะมีความก้าวหน้าด้านระบบสาธารณสุข การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐาน แต่ปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) มลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 และการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องเร่งจัดการ ดังนั้น การยกระดับคุณภาพชีวิตจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม โดยบูรณาการเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและความยั่งยืนให้แก่ประเทศในระยะยาว

การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีรากฐานจากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งยกระดับเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ในระดับประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ได้รับการประกาศใช้โดยรัฐบาลไทย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยุทธศาสตร์นี้เน้นการพัฒนาประชากรในหลายด้านสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ การเพิ่มรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การพัฒนาระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพ และการจัดการศึกษาที่เท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561; รัฐบาลไทย, 2561) โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ชาติเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนอาชีพและรายได้ของประชาชน รวมถึงการกระจายรายได้ให้เกิดความเป็นธรรมด้านสาธารณสุข มุ่งเน้นการสร้างระบบสุขภาพที่เข้าถึงได้ มีคุณภาพ และป้องกันโรค ลดความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชาชน ด้านการศึกษา ยุทธศาสตร์เน้นพัฒนาหลักสูตรและระบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากเป้าหมายดังกล่าว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงเป็นกรอบแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนไทยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง และสามารถเติบโตในสังคมอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวได้ถูกถ่ายทอดลงสู่ระดับปฏิบัติผ่านบทบาท

ของ "องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" ซึ่งถือเป็นหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มีหน้าที่สำคัญในการนำนโยบายระดับชาติมาแปลงสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุดและทันทั่วถึง ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัว ชุมชน จึงต้องมีการพัฒนาในด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้มีแนวคิดเจตคติที่ดี รู้จักการบริหารตนเอง การเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น มีอาชีพและรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีคุณธรรม ศีลธรรม ถ้าหากปฏิบัติได้ เช่นนี้ เท่ากับเป็นการยกระดับทั้งตนเองและสังคม ทำให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม ปัญหาต่างๆ ในสังคมลดน้อยลง เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะเป็นพิษ เป็นต้น ประเทศต่างๆ จึงพยายามอย่างเต็มที่ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น (อนรรฆ อีสเฮาะ, 2562) การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงควรเริ่มจากท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดประชาชนและตอบสนองต่อปัญหาได้ตรงจุดสำหรับเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชาชนส่วนใหญ่ทำงานรับราชการ เกษตร และอาชีพอิสระ ยังคงประสบปัญหารายได้ไม่มั่นคง การเข้าถึงบริการสุขภาพ การศึกษา และปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ น้ำเสีย และมลพิษ แนวทางพัฒนาที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของประชาชนและบูรณาการทุกภาคส่วน พร้อมใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเปิดเพื่อการวางแผนและติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการฝึกทักษะใหม่เป็นกุญแจสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำในการจ้างงาน การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและทำให้การพัฒนาท้องถิ่นยั่งยืน

การขาดข้อมูลและแนวทางที่ชัดเจนอาจทำให้คุณภาพชีวิตประชาชนถดถอย ปัญหาเศรษฐกิจ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมรุนแรงขึ้น เช่น โอกาสทางอาชีพลด โรคเรื้อรังเพิ่ม และการจัดการขยะหรือน้ำเสียไร้ประสิทธิภาพ นโยบายท้องถิ่นอาจไม่สอดคล้องความต้องการจริงเกิดโครงการสิ้นเปลืองงบประมาณและเพิ่มความเหลื่อมล้ำเพราะกลุ่มเปราะบางเข้าถึงบริการพื้นฐานยาก อย่างไรก็ตาม ภาวะไร้แนวทางจากรัฐอาจกระตุ้นให้ชุมชนรวมตัวแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น เกษตรยั่งยืนหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง แม้มีข้อดีบางประการ แต่ผลเสียโดยรวมยังส่งผลกระทบกว้างขวางและรุนแรงกว่า

เทศบาลตำบลเขาน้อยเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางบริการสาธารณะ ดูแลโครงสร้างพื้นฐาน จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยมุ่งพัฒนาพื้นที่ตามหลักการพัฒนายั่งยืน ทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาสาธารณสุข และจัดการสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการประสานงานระหว่างรัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาในด้านสาธารณสุข สุขภาพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ แนวทางนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เน้นการกระจายอำนาจและเสริมสร้างบทบาทท้องถิ่นให้เป็นกลไกพัฒนาประเทศจากฐานราก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นในการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และยั่งยืน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติและบทบาทหน้าที่ของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อระบุปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีคุณภาพชีวิต 8 ด้านของ Stiglitz, Sen และFitoussi

Stiglitz, Sen และFitoussi (2009) แนวคิดคุณภาพชีวิต 8 ด้านนี้เกิดจากการที่รัฐบาลฝรั่งเศสในปี 2008 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการการนำโดย Joseph Stiglitz, Amartya Sen และJean-Paul Fitoussi ให้ศึกษาแนวทางใหม่ในการวัดความก้าวหน้าของสังคมที่ไม่อิงกับตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เช่น GDP ซึ่งไม่สามารถสะท้อน "ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน" ได้อย่างแท้จริงว่า "คุณภาพชีวิตควรถูกวัดโดยคำนึงถึงหลายมิติของชีวิตมนุษย์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ไม่ใช่เพียงแค่รายได้หรือการเติบโตทางเศรษฐกิจ"

แนวคิดนี้จึงเสนอกรอบการวัดคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์ โดยยึดแนวคิดของ Capability Approach ของ Sen เป็นพื้นฐาน และเสริมด้วยการวัดเชิงประสบการณ์ (subjective well-being) โดยเสนอว่าคุณภาพชีวิตควรได้รับการประเมินจาก 8 ด้าน ได้แก่

1. สุขภาพ (Health) สุขภาพเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีมิติด้านสุขภาพนี้ครอบคลุมทั้งสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต และสุขภาวะทางสังคม ไม่ได้จำกัดเพียงแค่การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถของบุคคลในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างอิสระ เช่น การเดินทาง การทำกิจกรรมส่วนตัว หรือการเข้าสังคม ตัวชี้วัดสำคัญในมิตินี้ เช่น อายุขัยเฉลี่ยที่สุขภาพดี (healthy life expectancy), อัตราการเสียชีวิตของทารก, การเข้าถึงบริการสาธารณสุข, สัดส่วนของคนที่ประสบกับโรคเรื้อรัง และภาวะสุขภาพจิต (เช่น ความเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า)

2. การศึกษา (Education) การศึกษามีบทบาทสำคัญทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เป็นกลไกที่ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการแก้ปัญหา และเพิ่มโอกาสในชีวิต การศึกษาไม่ได้หมายถึงการเรียนในระบบเพียงอย่างเดียว แต่ยังครอบคลุมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) เช่น การฝึกอบรม ทักษะอาชีพ การรู้หนังสือ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัดในมิตินี้ได้แก่ อัตราการรู้หนังสือ อัตราการเข้าเรียนในแต่ละระดับ ระยะเวลาเฉลี่ยของการศึกษา และคุณภาพของระบบการศึกษา

3. รายได้และมาตรฐานการครองชีพ (Income and Standard of Living) มิตินี้สะท้อนถึงความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย การเดินทาง และการบริโภคอื่น ๆ รายได้ที่เพียงพอและมั่นคงช่วยลดความเครียดในชีวิต และเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเลือกใช้ชีวิตในแบบที่ตนเองต้องการ ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน, ความเหลื่อมล้ำทางรายได้, สัดส่วนรายจ่ายต่อรายได้, ความสามารถในการออม, ความมั่นคงด้านการจ้างงาน และคุณภาพของที่อยู่อาศัย

4. สิ่งแวดล้อม (Environment) คุณภาพของสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์ การเข้าถึงอากาศที่บริสุทธิ์ น้ำสะอาด พื้นที่สีเขียว รวมถึงการจัดการขยะอย่างเหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของคุณภาพชีวิต การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ มลพิษทางเสียง และมลภาวะทางอากาศ เช่น ฝุ่น PM2.5 เป็นตัวอย่างของปัจจัยที่ลดทอนคุณภาพชีวิตในมิตินี้ ตัวชี้วัดได้แก่ คุณภาพอากาศ ดัชนีมลพิษ การเข้าถึงแหล่งน้ำสะอาด พื้นที่สีเขียวในชุมชน และการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

5. ความปลอดภัย (Security) ความปลอดภัยในบริบทนี้รวมถึงทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น การป้องกันอาชญากรรม ความกลัวภัยจากความรุนแรง ความมั่นใจว่าในอนาคตจะมีรายได้หรือการงานรองรับ ความปลอดภัยจึงไม่ใช่แค่การมีตำรวจหรือกล้องวงจรปิดเท่านั้น แต่รวมถึงความมั่นคงในการใช้ชีวิตโดยไม่ต้องหวาดกลัว ตัวชี้วัดในมิตินี้ เช่น อัตราการเกิดอาชญากรรม การเกิดภัยพิบัติ ความกลัวในการใช้ชีวิตประจำวัน ความไม่มั่นคงในการจ้างงาน และการมีหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุม

6) งานและความสมดุลของชีวิต (Work and Life Balance) การมีงานทำที่เหมาะสม รายได้เพียงพอ และไม่รบกวนชีวิตส่วนตัวจนเกินไป เป็นกุญแจสำคัญของคุณภาพชีวิต มิตินี้ครอบคลุมถึงระยะเวลาทำงาน ชั่วโมงการทำงานที่สมเหตุสมผล ความพึงพอใจในงาน ความสามารถในการดูแลครอบครัว หรือทำกิจกรรมยามว่าง การทำงานที่มากเกินไปส่งผลต่อความเครียด สุขภาพ และความสัมพันธ์ทางสังคม ตัวชี้วัด เช่น จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ ความยืดหยุ่นในการทำงาน สัดส่วนของเวลาว่าง รายได้จากการทำงาน และความรู้สึกมีคุณค่าในงานที่ทำ

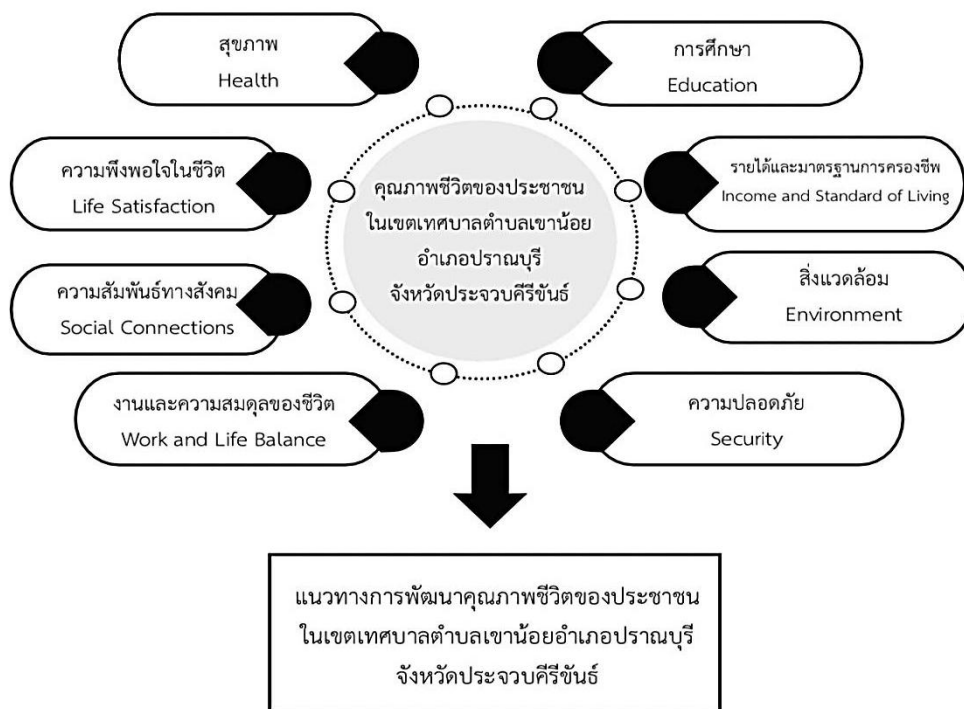
7) ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Connections) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคมในวงกว้าง เป็นปัจจัยสำคัญของสุขภาวะทางจิตใจและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มิตินี้รวมถึงการมีคนให้พึ่งพาเมื่อเกิดปัญหา การมีเครือข่ายทางสังคม การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ตัวชี้วัด ได้แก่ ระดับความไว้วางใจในสังคม การมีเพื่อนสนิท จำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การมีส่วนร่วมในองค์กรหรือชุมชน และการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ

8) ความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) เป็นการวัดคุณภาพชีวิตจากมุมมองของบุคคลเอง สะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับชีวิตโดยรวมในแง่ของความสุข ความหมายของชีวิต และการบรรลุเป้าหมายส่วนตัว มิตินี้ถือเป็นผลลัพธ์สุดท้ายของมิติทั้งหมดรวมกัน การรับรู้ว่า “ชีวิตดี” หรือ “ชีวิตมีคุณค่า” เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา ตัวชี้วัด เช่น ดัชนีความสุข ความพึงพอใจในชีวิตตนเอง คะแนนประเมินตนเองเกี่ยวกับชีวิตในอนาคต และความรู้สึกถึงเป้าหมายและความหมายในชีวิต

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดนี้พัฒนาขึ้นโดยใช้ แนวคิดคุณภาพชีวิต 8 ด้านของ Stiglitz, Sen และ Fitoussi (2009) เป็นแกนกลางสำคัญ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการวัดความก้าวหน้าของสังคมผ่าน "ความเป็นอยู่ที่ดี" มากกว่าการใช้ดัชนีทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

ผู้วิจัยได้เลือกใช้มิติการวัดคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เทศบาลตำบลเขาน้อย โดยอ้างอิงจากตัวแปรหลัก 8 ประการ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านรายได้และมาตรฐานการครองชีพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย ด้านงานและความสมดุลของชีวิต ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านความพึงพอใจในชีวิต ตัวแปรทั้ง 8 ด้านนี้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการสำรวจคุณภาพชีวิต และระบุปัญหาของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) ใช้การพูดคุยในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซักถามข้อมูลและความคิดเห็น ควบคู่ไปกับการสังเกตการณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)

ในการศึกษานี้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้เกณฑ์คุณลักษณะเพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการลงลึก (ชาย โพธิ์สิตา, 2556) โดยจะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องมีประสบการณ์ในเรื่องที่ศึกษาซึ่งมีผลต่อข้อมูล และต้องอาศัยความชำนาญ หรือความรู้ของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นพิเศษเป็นข้อมูลสำคัญ (อัจฉรา ประเสริฐสิน, 2564) หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งหมดจำนวน 12 คน ได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลเขาน้อย จำนวน 3 ท่าน คัดเลือกจากผู้มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดนโยบาย วางแผนยุทธศาสตร์ และอนุมัติงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่
2. กลุ่มบุคลากรระดับปฏิบัติการ จำนวน 3 ท่าน คัดเลือกจากเจ้าหน้าที่ในสังกัดกองงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริการสาธารณะ ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกองสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเชิงปฏิบัติ
3. กลุ่มภาคประชาชน จำนวน 6 ท่าน คัดเลือกจากผู้นำชุมชนที่มีความเข้าใจสภาพปัญหาในพื้นที่ และตัวแทนจากกลุ่มประชาชนหรือกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตของเทศบาล

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยมีปัจจัยสนับสนุนสำคัญ มาจากรายได้ที่มีมั่นคง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพราชการและงานประจำ อันเอื้อต่อการจัดการชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งประชาชนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนจนถึงภาคบังคับรวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งช่วยส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะตามความต้องการของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงเผชิญปัญหาสุขภาพจากโรคเรื้อรังไม่ติดต่อ (NCDs) เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ ขณะที่สิ่งแวดล้อมในเขตเมืองเริ่มประสบปัญหา มลพิษ ขยะ และน้ำเสีย ถึงกระนั้น โดยภาพรวมพื้นที่ยังคงมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในระดับสูง เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้สถานีตำรวจและหน่วยทหาร ประชาชนส่วนใหญ่สามารถรักษาสสมดุลระหว่างการทำงาน และการดำเนินชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกื้อกูลและเอื้อต่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีระดับความพึงพอใจในชีวิตอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตโดยรวมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างราบรื่นและมีความสุข

ปัญหาที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อยอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1) ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ พบว่าผู้สูงอายุเผชิญกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจเพิ่มมากขึ้น ส่งผลมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปและขาดการออกกำลังกายเป็นระยะเวลานานจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเสื่อมถอยของสุขภาพโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทฤษฎีคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตไม่ได้หมายถึงการไม่มีโรคเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงสุขภาวะร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ มิติด้านร่างกาย (Physical Health) ที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน ความเหนื่อยล้า ความเจ็บป่วย และความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวัน นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของ Maslow (1943) ในขั้นพื้นฐาน คือ ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากปราศจากความต้องการเหล่านี้ มนุษย์จะไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ตัวอย่างได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม อากาศบริสุทธิ์ การพักผ่อน การนอนหลับ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ เพื่อรักษาสสมดุลของร่างกาย ความต้องการในระดับนี้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของชีวิต และความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะเริ่มแสวงหาความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิต เช่น ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย การมีรายได้ประจำหรืออาชีพที่มั่นคง การได้รับความคุ้มครองจากอันตรายทั้งทางกายภาพ (เช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม) และทางจิตใจ (เช่น ความเครียด ความไม่แน่นอนในอนาคต) รวมถึงการมีระบบกฎหมาย การรักษาพยาบาล และประกันสังคมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับประกัน เพราะหากประชาชนไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่ดีต่อสุขภาพและการออกกำลังกายได้ ย่อมส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและความมั่นคงในชีวิตโดยตรง 2) ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ แต่ยังพบความเหลื่อมล้ำระหว่างครอบครัวฐานะดีและรายได้น้อย ผู้ปกครองบางกลุ่มมีข้อจำกัดด้านรายได้และโอกาส ส่งผลให้บุตรหลานเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้น้อยกว่า ขณะที่ค่านิยมส่งบุตรหลานไปเรียนโรงเรียนเอกชนทำให้ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความสามารถและการเลือก (Capability Approach) ของ Amartya Sen และ Martha Nussbaum แนวคิดนี้มุ่งเน้นไปที่เสรีภาพและความสามารถ (capabilities) ของบุคคลในการเลือกดำรงชีวิตที่ตนให้คุณค่า ไม่ได้วัดคุณภาพชีวิตจากรายได้เพียงอย่างเดียว แต่จากโอกาสและความสามารถในการ

การเข้าถึงบริการพื้นฐาน เช่น การศึกษา หากครอบครัวรายได้น้อยไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ย่อมสะท้อนถึงการขาด capabilities และการถูกจำกัดเสรีภาพในการเลือกนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิต 8 ด้านของ Stiglitz, Sen และ Fitoussi (2009) ที่ระบุว่า “การศึกษา” เป็นหนึ่งในมิติหลักของคุณภาพชีวิต โดยการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพ เพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ และสร้างความเท่าเทียมในสังคม การที่เด็กและเยาวชนบางกลุ่มเข้าถึงการศึกษาที่ด้อยคุณภาพกว่าจึงสะท้อนความเหลื่อมล้ำในมิตินี้โดยตรง ดังนั้น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ 3) ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเขาน้อยยังเผชิญปัญหาขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมชุมชน การจัดเก็บและการคัดแยกขยะไม่ทั่วถึง พบมลพิษทางอากาศจากโรงงานใกล้เคียง รวมถึงปัญหาน้ำเสียภายในชุมชน ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL) ที่กำหนดให้ “สิ่งแวดล้อม” เป็นหนึ่งในมิติสำคัญของคุณภาพชีวิต โดยครอบคลุมถึงความปลอดภัย ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ และบริการสาธารณะ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิต 8 ด้านของ Stiglitz, Sen และ Fitoussi ซึ่งระบุว่าสิ่งแวดล้อมที่ดีมีผลโดยตรงต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์ ขณะที่การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงได้กับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ Maslow (1943) ในขั้นความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ที่ชี้ว่ามนุษย์ต้องการสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และมั่นคงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปราณบุรีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1.1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ ควรจัดสถานที่และเครื่องออกกำลังกายให้ชุมชนส่งเสริมการออกกำลังกายและการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เทศบาลตำบลเขาน้อย มีการดำเนินงานด้านสุขภาพที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยจัดให้มีสถานที่และอุปกรณ์ออกกำลังกายสำหรับชุมชน เพื่อสร้างโอกาสในการส่งเสริมสุขภาพที่ดี ขณะเดียวกันได้ตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ โรงพยาบาล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการตรวจสุขภาพ เผยแพร่ข้อมูลด้านสุขภาพ และรณรงค์ให้ประชาชนดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเชิงรุก ได้แก่ การออกกำลังกายและการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ อันเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างสุขภาพและป้องกันโรค เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL) ที่ว่าสุขภาพร่างกายเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันและความพึงพอใจต่อชีวิต นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ในขั้นความต้องการ ทางกายภาพและความปลอดภัย (Physiological and Safety Needs) ที่เน้นว่าการมีสุขภาพแข็งแรงและอาหารที่เหมาะสมเป็นพื้นฐานสำคัญของคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันยังสัมพันธ์กับทฤษฎีความอยู่ดีมีสุข PERMA Model ของ Seligman (2011) โดยเฉพาะองค์ประกอบ Positive Emotion และ Engagement ที่เน้นการสร้างอารมณ์เชิงบวกและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งช่วยให้ประชาชนเกิดความสุข ความภาคภูมิใจ และความรู้สึกมีคุณค่าในชีวิต ดังนั้น แนวทางการดำเนินงานด้านสุขภาพดังกล่าวจึงไม่เพียงตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน แต่ยังเป็นการสร้าง

รากฐานของการมีชีวิตที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาว 1.2) การพัฒนาคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม ควรมุ่งเน้นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อลดมลพิษและส่งเสริมสุขภาวะของประชาชน การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการคัดแยก เก็บรวบรวม และกำจัดที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งการบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือนก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างสมดุลของระบบนิเวศ ซึ่งทั้งหมดจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL) ที่กำหนดให้ “สิ่งแวดล้อม” เป็นหนึ่งในมิติหลักของคุณภาพชีวิต ครอบคลุมถึงความปลอดภัย ความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร และคุณภาพของสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิต 8 ด้านของ Stiglitz, Sen และ Fitoussi ที่เน้นว่าสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีและความยั่งยืนของสังคม ขณะเดียวกันยังสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow’s Hierarchy of Needs) ในขั้นความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ต้องการสภาพแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัยเพื่อความมั่นคงและสุขภาพที่ดี ดังนั้น การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ไม่เพียงแก้ไขปัญหามลพิษ แต่ยังสร้างรากฐานของคุณภาพชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืนให้กับประชาชนในพื้นที่ 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการสนับสนุนอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ผ่านการจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพการฝึกอบรมทักษะใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างโอกาสในการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ให้มั่นคงยั่งยืน พร้อมกันนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นถนน แสงสว่าง สาธารณูปโภค เพื่อสร้างความปลอดภัยและความสะดวกในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน โดยเฉพาะการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL) ในหลายมิติ ทั้งมิติสุขภาพกาย (Physical Health), สิ่งแวดล้อม (Environment), และ ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) โดยแนวทางการพัฒนาอาชีพและโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความปลอดภัย ความสะดวก และความมั่นคงในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีคุณภาพชีวิต 8 ด้านของ Stiglitz, Sen และ Fitoussi (2009) กับมิติ มาตรฐานการครองชีพ (Material Living Standards), สุขภาพ (Health), สิ่งแวดล้อม (Environment) และ ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Connections) ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบหลักของคุณภาพชีวิต การสนับสนุนอาชีพและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจึงเป็นการตอบสนองต่อมิติที่ทฤษฎีนี้กำหนดไว้ในขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1943) ครอบคลุมหลายขั้น เริ่มตั้งแต่ ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) เช่น การมีงาน รายได้ อาหารและที่อยู่อาศัย, ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค และสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ไปจนถึง ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ผ่านการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับข้อค้นพบในการวิจัยข้างต้นโดยเสนอแนะในภาพรวมประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านสุขภาพ ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการสร้างพื้นที่และอุปกรณ์ ออกกำลังกายในทุกชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงกิจกรรมทางกายได้อย่างทั่วถึง ควบคู่กับการผลักดันมาตรการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเชิงรุก เช่น การรณรงค์ด้านโภชนาการ การป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และการเฝ้าระวังสุขภาพในกลุ่มเสี่ยง โดยอาศัยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข โรงพยาบาล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้การดูแลสุขภาพของประชาชนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ด้านสิ่งแวดล้อม ควรกำหนดนโยบายเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในเขตเมืองและชุมชน เพื่อช่วยลดปัญหามลพิษทางอากาศและสร้างสมดุลของระบบนิเวศ พร้อมทั้งพัฒนานโยบายการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ตั้งแต่การคัดแยก การเก็บรวบรวม จนถึงการจัดเก็บที่ถูกสุขลักษณะ และควรมีมาตรการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนและชุมชน เพื่อควบคุมการปล่อยน้ำเสียสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยป้องกันปัญหาด้านสุขภาพและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

3. ด้านเศรษฐกิจ ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการสร้างงานและอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบอาชีพหลักและอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางรายได้ของครัวเรือน ควบคู่กับการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ โดยเฉพาะทักษะด้านดิจิทัล เพื่อยกระดับศักยภาพในการประกอบอาชีพและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนการรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนและความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการดำเนินงานเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยในด้านสุขภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งลานกีฬาและศูนย์สุขภาพชุมชนที่สามารถใช้เป็นสถานที่ออกกำลังกายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีโครงการตรวจสุขภาพเชิงรุกและบริการสุขภาพเชิงป้องกันสำหรับผู้สูงอายุ เช่น คลินิกสุขภาพผู้สูงอายุ หน่วยตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ และการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขให้สามารถทำหน้าที่คัดกรองสุขภาพเบื้องต้นแก่ประชาชนในพื้นที่ได้

2. ด้านสิ่งแวดล้อม ควรจัดทำโครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง เช่น การปลูกต้นไม้ในชุมชน การพัฒนาสวนสาธารณะ และการส่งเสริมกิจกรรมปลูกต้นไม้โดยชุมชนเอง พร้อมทั้งพัฒนาระบบการจัดการขยะด้วยการจัดตั้งจุดคัดแยกขยะในทุกชุมชน การจัดอบรมความรู้ด้านการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และการสร้างแรงจูงใจให้ครัวเรือนเข้าร่วมโครงการลดขยะ นอกจากนี้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือนและสถานประกอบการก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมโดยรวม

3. ด้านเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมการสร้างงานและอาชีพโดยการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมอาชีพภายในพื้นที่เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรกรรม การผลิตเชิงหัตถกรรม วิสาหกิจชุมชน และอาชีพที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนควรมีมาตรการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนและสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาน้อยอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของประชาชน ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มบุคลากรระดับบริหาร ระดับปฏิบัติการ ของเทศบาลตำบลเขาน้อย และประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเขาน้อยเท่านั้น ดังนั้นการศึกษากครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นอื่น ๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดในด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเขาน้อยได้

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สิตา. (2556). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- รัฐบาลไทย. (2561). *ประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*. <https://www.moe.go.th/ยุทธศาสตร์ชาติ-พ-ศ-2561-2580>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561–2580)*. <https://cbethailand.com/ยุทธศาสตร์ชาติ-20-ปี-พ-ศ-2561-2580>
- อนรรฆ อีสเฮาะ. (2562). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อัจฉรา ประเสริฐสิน. (2564). *เครื่องมือการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. New York, NY: Free Press.
- Stiglitz, J., Sen, A., & Fitoussi, J.-P. (2009). *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. Paris: Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress.